

VÄSTRA SKEDVI

OMGIVANDE LANDSKAP/SIKTLINJER

Västra Skedvi socken ligger i västra Västmanland. Området består av ett kuperat landskap rikt på skogar och sjöar. På gårdarna har boskapsskötsel dominerat. Socknen kallades Skedvi fram till 1889 då Västra lades till för att undvika förväxling med Stora Skedvi i Dalarna.

Kyrkbyn ligger nära Skedvisjön och byns åkrar vetter ner mot sjön. På åkrarna har det hittats flera stenåldersyxor. Vid Skedviby närmare sjön finns stensättningar troligen från järnåldern.

VÄGNÄT/STIGAR/VATTENDRAG

Skedvisjön har sänkts två gånger. När den äldre kyrkan uppfördes låg den på en udde vid stranden. Det som idag är Skedviby var en ö. Idag förbinds kyrkbyn med Skedviby med en rak väg som kantas av björkar. Den äldre vägen söder från kyrkbyn har rätats ut under början av 1900-talet.

KYRKAN, DESS PLACERING OCH BYNS UTBREDELSE

Svedvis medeltida kyrka låg på en udde vid sjön omgiven av en kyrkogård. 1802 konstaterades att kyrkan var trång, mörk och fallfärdig på grund av genomgående sprickor i norra och västra murarna. Bygget av en ny kyrkan påbörjades år 1807. Den nya kyrkan placerades ca 200 meter söder om den gamla kyrkplatsen. Den nya platsen låg på en berghäll som erbjöd stabilare grundförhållanden. Pga. krig avbröts arbetet under två år och återupptogs 1809 med rivandet av den gamla kyrkan för att återvinna byggmaterial - framför allt tegel. Den nya kyrkan stod färdig till det yttre i september 1810. Kyrkogården ligger kvar där den gamla kyrkan låg.

I kyrkbyn finns flera sockengemensamma byggnader som klockargård, två skolor, kyrkstall, bostad för barnmorska och ett församlingshem kvar. Alla utom församlingshemmet är privatägda. Prästgården ligger intill kyrkogården. Nuvarande bostadshus uppfördes 1901. En flygelbyggnad, bagarstuga samt hemlighus är ungefär samtida. Arrendatorsbostadensamt ekonomibygnader ligger norr om längs vägen mot byn Tuna.

På vägen från kyrkogården mot Skedviby ligger en bygdegård som uppfördes på 1930-talet. Bebyggelse har under 1900-talet vuxit fram längs landvägen nordöst om kyrkbyn. Här fanns lanthandel, åkeri, bensinstation mm. Ett ålderdomshem med stor veranda och röd panel ligger i östra delen. I de omgivande byarna finns gårdar och mindre bostadshus. Byggnadsbeståndet där är i huvudsak från 1800-talets andra hälft och kring 1900. Det kännetecknas av relativt stora manbyggnader med faluröd panel, vitmålade snickerier och röda tegeltak. Flera bostadshus har karaktäristiska öppna förstugor med vitmålad snickarglädje.

GRÖNSTRUKTUR

Kyrkbyn omges av ett öppet odlingslandskap utmed sjöstranden. Söder om byn breder skog ut sig. En björkallé förbinder Skedviby i väster med kyrkbyn. På kyrkogården, prästgårdens tomt samt på klockargården finns storvuxna lövträd. Kyrkogården avgränsas mot väg av en lövhäck som är indragen från vägen. Utanför finns yngre lövträd planterade. Småskolan har en tomt som sluttar mot vägen. Det finns rester av fruktträd kvar. Intilliggande tomt där barnmorskan bodde har kvar fruktträd.

BEBYGGELSE

Klockargårdens bostadshus ligger med gaveln intill vägen. Byggnaden är högre i två våningar med röd panel och sadeltak. Här fanns under en period posten (upphörde 1953) och upplevs som byns mitt.

Prästgårdens mangårdsbyggnad bredvid kyrkogården har röd panel med spröjsade fönster i olika storlek och former. En pampig veranda med snickarglädje vetter mot gårdsplanens rundel med ett storväxt vårdträd.

Vid den nya kyrkan ligger en före detta småskolan som användes upp till 3:de klass. På övervåningen fanns lärarbostaden. Folkskolan ligger på motstående sida från småskolan. Den är vitputsad och har en ekonomibygnad som sägs ha varit kyrkstall. Under början av 1940-talet byggdes en ny klockarbostad mitt emot den äldre. Det fanns även en lärarbostad i skolbyggnaden. Bägge skolorna är sålda till den siste klockaren släktingar och används bostadshus. I södra delen av byn ligger små röda torp. Dessa användes tidigare som bostad till lärare samt barnmorska.

Församlingshemmet intill kyrkan är uppfört på 1970-talet. Det är baracker från Grängesberg som fick tak samt förlängdes. Förrådsbyggnaden intill är äldre.

<i>Byggnadstyp</i>	<i>Årtal</i>	<i>Kommentar</i>
Ja Kyrkan	1810	Uppfördes på en annan plats än den medeltida kyrkan.
Ja Prästgård	1901	
Ja Sockenstuga	1970-tal	Församlingshem
Ja Klockaregård		2, st 1800-tal samt 1940-tal
Ja Fattigstuga	1920-tal?	Ålderdomshem i intilliggande by.
Ja Skolhus		2 st
Tiondebod		
Sockenmagasin		
Ja Kyrkstall		Folkskolan förrådsbyggnad sägs vara kyrkstall.
Ja Övrig företeelse av vikt		Barnmorskehus, lantarbetarbostad

UTMÄRKANDE KARAKTÄRSDRAG

Bebyggelse och tomter nära vägen. Den sockengemensamma bebyggelsen ligger samlad kring kyrkogården. Övrig bebyggelse utanför kyrkbyn.

TIDSPERIOD OCH VÄRDERING

Äldre medeltid till 1350	o	1 Betydande värde som helhet
Yngre medeltid 1350–1550		
1550–1760	o	2 Betydande värde i delar
1760–1860		
1860–1920	o	3 Få betydande värden
1920–2000		
Blandad tidsperiod		

ANVÄNDNING IDAG

Privatbostäder, begränsad kyrklig användning

ATT TÄNKA PÅ

Fornminnen är skyddade enligt 2:e kapitlet Kulturmiljölagen.

Kyrkobyggnaden, kyrkotomten, de kyrkliga inventarierna och begravningsplatsen skyddas genom 4:e kapitlet kulturmiljölagen.

Miljöbalkens generella biotopskydd gäller för odlingsrösen, stenmurar, åkerholmar, alléer (även enkelradig), småvatten och våtmarker, källor samt pilevallar (hamlade träd på rad).

Delar av marken inom området kan regleras av detaljplan enligt plan- och bygglagen.

VIDARE UNDERSÖKNINGAR

Placering för gamla kyrkan?

Prästens horjord-kolla upp skröna om torp på prästens jord söder om byn.

Klockargårdens bod- annan användning?

I vilken regi uppfördes Ålderdomshemmet?

Är folkskolans förråd ett fd kyrkstall?

KÄLLOR

Informatör Gösta Johansson, fd kyrkvaktmästare Västra Skedvi

Särskilda områden av intresse för kulturmiljövården i Köpings kommun, 1987, Köpings kommun.

Kulturhistorisk karakterisering Västra Skedvi kyrka, Västerås stift 2005.

Västra Skedvi kyrka

Västra Skedvi församlingshem och kyrka.

Före detta prästgård.

Före detta klockargård.

Före detta småskola.

Småskolans trädgård.

Före detta folkskola.

Klockargård från 1940-talet.

Vy från den äldre kyrkans ungefärliga plats på kyrkogården.

Arrendatorsgård med lantarbetarbostad till vänster, mangårdsbyggnad och ekonomibygnad till höger.

Eventuellt ett före detta kyrk stall.

Torp för barnmorska/lärare.

Äldreboende längs vägen nordöst om kyrkbyn.

Bydegård.